

svomu Spasitelju. Malo se razlikuje način, kojim su iznesene ove misli Pavlove u velikim poslanicama i poslanicama iz ropstva. Radi ovih unutarnjih razloga zabacuju protestanti poslanice captivitatis, posebno Kološanima i Efežanima. Wikenhauser zato govori najprije apologetski o poslanicama Kološanima i Efežanima, zatim na duže tumači pojedina mjesta i odgovara na protivničke stavove. Interesantne su pojedinosti, kao na pr. str. 152, gdje je govor o posl. Rimljanima i 1 Korinćanima, veli, da po svemu jasno izlazi, da je volja Božja, što postoje kršćani (kršćanske crkve?) s različitim darovima — harizmata (Rimlj. 12, 6; 1 Kor. 12, 11. 28). Nosioi harizmata su obvezani da djeluju na opće dobro, jer u kršćanstvu (kršćanskim zajednicama) imaju svi udovi svoje značenje; ništa nije bezvrijedno.

Djelo je potrebno dogmatičaru i egzegeti. Po sebi se preporuča izvršna egzegeza i rijetka piščeva erudicija. **Dr. Nikola Žuvić.**

Kösters L., Wer ist Jesus Christus? Das Ergebnis der Wissenschaftlichen Erforschung des Christusproblem. Dülmen in Westfalen, 3. u. 4. Aufl. 1938, 8°, str. 48.

Pisac je profesor teologije u Frankfurtu na Majni, te je objavio tokom prošle godine opsežnu knjigu (str. 354) pod naslovom: *Unser Christusglaube*, a početkom god. 1938. jednako veliku: *Die Kirche unseres Glaubens*. U tim se knjigama većinom nalazi sadržaj ove knjižice s naučnim kritičkim aparatom i obilnim navodimo. Je li Isus Krist Sin Božji, je li ili nije pravi Bog? Pitanja su, koja se moraju riješiti, jer se baš na tim pitanjima dijele duhovi. Dok Kristovo Božanstvo po krštenju ispovijeda oko 700 milijuna kršćana (382 milijona katolika, 340 milijuna protestanata, oko 140 milijuna pravoslavaca i ostalih kršćanskih zajednica), Krista ne pozna ili niječe još puna jedna milijarda i 300 milijuna ljudi. Pa i mnogi kršćani pobijaju Kristovo Božanstvo. Ovi i koji zahtijevaju kojekakve kobne kompromise, jednostavno hule na Krista.

Auktor ponajprije ukratko iznosi sisteme i pokušaje, kojima su htjeli i pojedinci i neke škole protumačiti Kristovu pojavu. Zatim prikazuje nauk i djelovanje Baura, Paulusa, Straussa do zadnjih racionalista, modernista, koji su se utjecali nemogućim rješenjima, tako da su konačno zanijekali i historijsku opstojnost Kristovu usprkos skoro savremenih svjedoka sa strane pogana: Plinija, Tacita i Suetonija i Židova Josipa Flavija.

Apologija svega kršćanstva uopće, pojedinaca, učenjaka i konačno Crkvenoga učiteljstva naučava drukčije nego svi oni. Isusova osoba, slika Spasiteljeva, kako je prikazuju evanđelja, harmonijski je jedinstvena pojava. Pred Bogom dijete, Sin Božji, pred ljudima junak, Spasitelj, brat. Sve jasno svjedoče knjige Novoga Zavjeta (bez obzira na inspiraciju) kao historijska vrela. Ove su do nas došle cjelovite i nepokvarene. Tekst Novoga Zavjeta možemo i danas pokazati (kako po starim papyrima, tako i po kodeksima i drugim rukopisima na tisuće, počevši iz prvih vijekova do najmodernijih kritičkih izdanja, koja su priređena najdotjeranijom metodom, kojom se služe najekzotičnije nauke.

Isusova se slika nije nimalo promijenila kroz sve vijekove. Dominus vobiscum — kao čovjek ostaje nam osobno jednako bliz i danas proslavljen u nebu. Živi po vjeri, u slavi, u istini. Boravi među nama u svom mističnom tijelu, Crkvi, napose kao Bog-Čovjek u Euharistiji. Jer je on Krist, Sin živoga Boga, koji ima riječi života.

Krasna sintetička studija o pojavi Boga-Čovjeka. Kösters u pojedinin zgodama upućuje ili na svoje članke ili samostalna djela Adama, Bartmanna, Feldera, Goodiera, Mayenberga, Reatza i dr.

Dr. Nikola Zuvčić.

Herders Laien-Bibel zur Einführung ins Bibellesen, Freiburg im Br. 1938, 8°, str. XXIII+1035.

Čim je izdavačka kuća Herder započela objelodanjivati svoje biblijske komentare, odmah su se čuli glasovi, da treba izdati i Sveto Pismo za puk. Röschov, Das Neue Testament, posebno Henneov, Das Alte Testament, bili su za mnoge nedovoljni, za druge preteški. Premda je Röschov Novi Zavjet do danas raspačan u preko 500.000 primjeraka, ipak krugovi, koji ravnaju ovim biblijskim pokretom, nijesu zadovoljni, jer je samo proširen biblijski tekst, ali ne ujedno i vjersko znanje. Naravno da moramo uzeti u posebni obzir iznimno teško stanje katolika u Njemačkoj uopće kao i specijalno u odnosu prema protestantima, koji isključivo čitaju Bibliju. Herder je ovim izdanjem htio popuniti jednu prazninu. Jer dok Rösch, Henne izdaju tekst s najnužnijim katoličkim bilješkama, Dillersberger tumačenja, Allgeier povijest, Schuster-Holzammer je izvrstan, ali općenit priručnik, Kuss teologiju Novoga Zavjeta, više njih Staroga Zavjeta, Peters uvodi u dublje razumijevanje i tumačenje Sv. Pisma, ovo Herderovo izdanje htjelo je zadovoljiti najširim krugovima tako, da je uzelo od svih, što je najnužnije.

Uvodnu je riječ napisao nadbiskup iz Kölna, kardinal Schulte. Već sam predgovor izdavača uvodi dovoljno u samo izdanje. Ukratko govori o svim uvodnim pitanjima teksta, kritike i daje savjete, kako će se čitati Biblija s najviše koristi.

Sam tekst slijedi red knjiga latinske Vulgate, ali ne iznosi se sav tekst, niti svi historijski tekstovi Staroga Zavjeta kao i još neki teži niti obredni dijelovi iz Levitika. Ispušta brojenje naroda iz 4. knjige Mojsijeve, mnogo dijelova iz Deuteronomija, dijelove knjiga Ezdre, Nehemije, mnoga proroštva Isaije, Ezekijela, manjih historijskih knjiga Tobije, Judite, Estere, knjiga Makabejskih zatim Psalama i knjiga Mudrosti. Iz Novoga Zavjeta je skoro ispalo evanđelje sv. Marka. Inače daje sav Novi Zavjet. Što ne iznosi doslovce baš od riječi do riječi, da čitalac ipak zna sadržaj ispuštenih perikopa, donosi u petitu međustavkom sadržaje; u petitu s razloga, da čitalac odmah vidi, što je riječ Božja (masniji tisak), što izdavačevo nadovezivanje. Izbor dijelova Staroga Zavjeta bio je teologijski i pazili su, da ne ispadne ništa, što je potrebno za vjersku pouku i razumijevanje drugih dijelova. Napose su istaknuta mesijanska mjesta, kao i svi dijelovi, koji se čitaju u našoj liturgiji.